

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OBRAMBO

UPRAVA REPUBLIKE SLOVENIJE
ZA ZAŠČITO IN REŠEVANJE

Izpostava Brežice

Cesta svobode 15, 8250 Brežice

T: 07 490 62 00

F: 07 490 62 63

E: gp.br@urszr.si

www.sos112.si/brezice

Številka: 842-11/2014-10-DGZR

Datum: 18. 7. 2014

**OCENA OGROŽENOSTI OB UPORABI
OROŽIJ ALI
SREDSTEV ZA MNOŽIČNO UNIČEVANJE V
TERORISTIČNE NAMENE OZIROMA
TERORISTIČNEM NAPADU S KLASIČNIMI
SREDSTVI V POSAVJU**

1. Viri nevarnosti

Orožje za množično uničevanje je namensko izdelano orožje in je glede na vrsto lahko jedrsko, radiološko, kemično ali biološko orožje.

V zadnjem obdobju v svetu narašča grožnja uporabe orožja za množično uničevanje v teroristične namene. Nevarnost, da bi različne teroristične skupine uporabile orožje ali sredstvo za množično uničevanje za doseg svojih političnih, verskih, gospodarskih, socialnih ali drugih interesov, poleg uporabe klasičnih oblik delovanja teroristov (ugrabitev, nastavljanje eksploziva, umorov ...) je realna grožnja varnosti sodobnega sveta.

S pojmom **sredstva za množično uničevanje** označujemo vsa sredstva, ki se uporabljajo v vsakdanji uporabi ali proizvodnji, imajo pa primerljive škodljive učinke z orožjem za množično uničevanje. Učinkovitost takih sredstev je običajno manjša od učinkovitosti orožij za množično uničevanje.

Pri **kemičnem orožju** gre za izpust strupenih kemičnih snovi v okolje, ki s svojimi fizikalno-kemičnimi lastnostmi delujejo strupeno in škodljivo ali uničevalno na živ organizem in torej povzročijo začasno ustavitev normalne funkcije, trajno poškodbo ali smrt organizma. Bojni strupi so živčni bojni strupi, mehurjevci, dušljivci, dražljivci in solzivci ter splošni strupi.

Kemično orožje se lahko uporabi tako, da se razširi s pomočjo eksploziva, z razpršilci, z letali, z aktiviranjem bomb napolnjenih s strupom, kot tudi z uporabo projektilov, v katerih se nahaja.

Pri **radiološkem in jedrskem orožju** gre za uporabo radiološke disperzivne naprave oziroma umazane bombe, ki bi razpršila radioaktivne snovi po širši okolici. Običajne radioaktivne snovi, ki se uporabljajo v industriji, medicini in raziskavah, se lahko v taki napravi uporabi skupaj s konvencionalnim eksplozivom. Čeprav bi bilo ob taki eksploziji ubitih malo ljudi zaradi sevanja (če sploh kakšen), bi bomba imela zastraševalni efekt pri ljudeh zaradi strahu pred radioaktivnostjo. Več ljudi bi bilo poškodovanih zaradi eksplozije same. Tako v tem primeru ne govorimo o orožju za množično uničevanje, temveč o orožju za množično vznemirjanje prebivalcev. Učinki tovrstnega orožja so lahko psihološki, sociološki in ekonomski.

Ob uporabi umazane bombe predstavlja za ljudi največje tveganje, da nevede vdihavajo ali zaužijejo snovi, ki so se razpršile med eksplozijo ali požarom ali pri rokovanju z radioaktivnimi drobci oziroma snovmi. Če so aktivnosti nižje od aktivnosti za naravni vir, je radiološko tveganje sorazmerno majhno. Če pa bi z umazano bombo razpršili snov, katere aktivnost presega desetkratno vrednost nevarnega vira, bi lahko povzročila ogrožanje življenj za ljudi brez zaščite. Verjetnost vnosa nevarnega vira v telo je večinoma omejeno na razdaljo približno 100 m (oblak dima). V primeru rokovanja ali neposredne bližine nezaščitenega radioaktivnega vira ali drobcev visoke aktivnosti – zunanje obsevanje – so možne poškodbe v nekaj minutah.

Biološko orožje je način načrtnega razširjanja obolenj med ljudmi, živalmi in rastlinami. Kužnina se na različne načine razširi med ciljno populacijo, kjer se povzročitelji namnožijo oziroma proizvedejo toksine, ki sprožijo bolezenske simptome. Biološko orožje je možno uporabljati tudi v teroristične namene, zato ni izključena verjetnost, da države ali posamezne teroristične skupine uporabijo biološko orožje.

Da se lahko nek mikroorganizem uporabi kot biološko orožje, mora imeti specifične lastnosti, kot so sposobnosti preživetja v neugodnih in spremenljivih razmerah in da se ga lahko razširja na preprost način z aerosolom (v zraku ali v plinih razpršena trdna ali tekoča snov). Ravno okužba preko dihal se najpogosteje razvije v najbolj nevarno, sistemsko obliko

bolezni, ki je skoraj 100% smrtna. Vsem tem lastnostim ustreza bakterija antraksa, ki je ena najbolj tipičnih in največkrat omenjenih bioloških orožij. Sem spada še virus črnih koz, bakterija clostridium botulinum z botulinum toksinom in Yersinia pestis, povzročiteljica kuge.

2. Ogroženost Posavja zaradi uporabe orožij ali sredstev za množično uničevanje v teroristične namene ter klasičnih terorističnih napadov

Na območju Posavja ne moremo popolno izključiti pojav terorizma, saj obstaja kar nekaj možnih točk morebitnega terorističnega napada, in sicer:

- Nuklearna elektrarna Krško,
- Termoelektrarna Brestanica,
- jezovi hidroelektrarn na reki Savi (zajezene velike količine vode) ter
- zdravilišče Terme Čatež, kjer se na enem mestu zlasti v poletnih mesecih nahaja veliko število ljudi,
- večja nakupovalna središča v Posavju z večjim številom ljudi,
- Letališče Cerklje ob Krki.

Verjetnost terorističnega napada, ki bi pomenila nevarnost za prebivalstvo v Posavju, je sicer **zelo majhna, vendar pa možnost obstaja**. Vzrok za takšno dejanje je predvsem v človeškem faktorju ob pogojih delovanja globalističnih nasprotij v svetu in tudi na območju Evropske skupnosti.

Malo verjetni so tudi čezmejni učinki terorističnih napadov v sosednjih državah in regijah, popolnoma pa tega ne moremo izključiti.

Kemično orožje in kemična sredstva

Na območju Posavja ni gospodarske družbe, ki opravlja dejavnost, ki je predmet nadzora po Konvenciji o prepovedi kemičnega orožja (CWC). Možni pa so napadi teroristov na objekte, v katerih se v delovnem procesu uporabljajo, proizvajajo, prevažajo ali skladiščijo nevarne snovi, nafta in njeni derivati ter energetske plini ali opravljajo dejavnost oziroma upravljajo sredstva za delo, ki pomenijo nevarnost za nastanek nesreče in s tem ogrožanje ljudi v neposredni bližini.

Radioaktivne in jedrske snovi

Na območju Posavja imamo NE Krško, ki pomeni v smislu terorističnega ogrožanja stalen vir nevarnosti, poleg tega pa preko Posavja jedrske in radiološke snovi prevažajo zaradi uvoza, izvoza ali tranzita. Do sedaj na območju Posavja ni bilo namerno povzročene nesreče z virom sevanja.

Viri sevanja, ki bi lahko ogrozili predvsem zdravje ljudi in živali na območju Posavja, so :

- Nuklearna elektrarna Krško,
- jedrske elektrarne v polmeru 1000 km od meje Republike Slovenije, od katerih sta nam najbližji jedrska elektrarna Pakš na Madžarskem in Bohunice na Slovaškem (skupno je v 1000 km pasu 86 jedrskih elektrarn).

Poleg navedenih možnih virov ogrožanja ljudi, je vsaj kot potencialno možno treba upoštevati tudi namerno širjenje določenih živalskih ali rastlinskih bolezni.

3. Možne posledice uporabe orožja ali sredstev za množično uničevanje v teroristične namene

Najverjetnejše možne posledice so predvsem:

- pojav večjega števila obolelih ljudi zaradi nalezljive bolezni,
- nevarnost širjenja bolezni,

- radiološka kontaminacija ljudi, živali, rastlin in večjega območja,
- pojav radiacijske bolezni (predvsem pri pripadnikih interventnih enot),
- kemična kontaminacija ljudi, živali, rastlin in večjega območja,
- pojav smrtnih primerov,
- negativni psihološki učinki pri ljudeh,
- gospodarska škoda zaradi izpada proizvodnje,
- veliki stroški za preventivo, zatiranje in izkoreninjanje bolezni,
- veliki stroški za radiološko in kemično dekontaminacijo okolja.

4. Možne posledice terorističnih napadov s klasičnimi sredstvi

Teroristični napad s klasičnimi sredstvi se razume kot namerna povzročitev eksplozije na javnih mestih, v javnih objektih, povzročitev nesreče zrakoplova, železniške ali druge nesreče na prevoznih sredstvih, eksplozije na prometnicah in drugih objektih s ciljem, da se povzročijo človeške žrtve ali materialna škoda oziroma drugo protipravno dejanje z istim ciljem (sabotaža, diverzija in podobno).

Možni cilji napadov so lahko tudi objekti tako imenovane kritične infrastrukture, kot so prometna infrastruktura, energetski objekti, sedeži državnih organov, vodooskrbni objekti in podobno, športni objekti, kulturni, šolski objekti in podobno.

Možne posledice takih napadov so:

- veliko število ranjenih in mrtvih,
- velika materialna škoda,
- prekinjen promet,
- prekinjena oskrba z energijo, vodo,
- strah med ljudmi.

5. Zaključki

Verjetnost terorističnega napada, ki bi pomenila nevarnost za prebivalstvo v Posavju, je sicer **zelo majhna, vendar pa možnost obstaja**. Prav tako ni velike verjetnosti, da pride do namenskega povzročanja škode in ogrožanja z uporabo radioaktivnih in jedrskih snovi. Aktivnosti te vrste v preteklosti ni bilo zaznati, kar velja tudi za uporabo kemijskih in bioloških sredstev.

Kljub temu obstaja verjetnost, da lahko nastane situacija zaradi specifičnih interesov posameznih verskih ali drugih skupin za razne napade na vodovodnih sistemih, v trgovskih centrih, bolnišnici, itd. ne glede na čas in položaj, ker povzroči zmedo med prebivalstvom s ciljem »Nikjer nisi varen«.

Zato je treba v pomembnejših objektih uvesti oziroma upoštevati osnovne varnostne ukrepe za preprečevanje tovrstnih dogodkov. Ob povečani nevarnosti terorističnih napadov je v teh objektih potrebno uvesti dodatne ali posebne ukrepe varovanja oziroma za preprečevanje terorističnih napadov.

V Posavju je treba zagotoviti pripravljenost na pojav terorizma z orožji ali sredstvi za množično uničevanje ter s klasičnimi sredstvi, na ravni kot je predvideno z državnim načrtom. V regiji je potrebno povezovanje med službami, ki skrbijo za varovanje ljudi in premoženja.

Občine so dolžne skladno s temeljnim načrtom zaščite in reševanja izdelati navodila za ukrepanje v primeru terorističnega napada in v njem opredeliti obveščanje prebivalcev ter način izvajanja zaščitnih ukrepov in nalog.

6. Viri

- Državni načrt zaščite in reševanja ob uporabi orožij ali sredstev za množično uničevanje v teroristične namene oziroma terorističnem napadu s klasičnimi sredstvi, URSZR, Ljubljana,
- Prezelj Iztok: Teroristično ogrožanje nacionalne varnosti Republike Slovenije, UJMA 20/2006, str 177-181.
- Torkar Domen: Reševalne dejavnosti ob terorističnem napadu 11.3.2004 v Madridu, UJMA 19/2005, strani 229-233.